

Asia: VN/23401/2023

## **Lausuntopyyntö edunvalvojan palkkion suuruudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Millaisia vaikutuksia esitetyllä muutoksella olisi toimintaan?**

-

#### **Miten arvioitte vaikutuksia niihin, joiden edunvalvojana toimitte?**

-

#### **Muut kommentit esitysluonnoksesta**

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että ehdotuksella on muun ohella vaikutuksia muun muassa hyvinvointialueisiin ja Kelaan sekä toimeentulotuen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä oleviin asiakkaisiin. Kokonaisuutena edunvalvojan palkkion korotukset voivat lisätä niiden asiakkaiden määrää, joille suurentunut palkkion euromäärä aiheuttaa kokonaistaloudellista taakkaa, ja joilla voi olla vaikeuksia suoriutua palkkiomaksuista. Edellä mainitut vaikutukset korostuvat edunvalvonnassa oleviin päämiehiin erityisesti pienituloisten ja vähävaraisten päämiesten osalta, joita on erityisen paljon hyvinvointialueiden eri sosiaali- ja terveyspalvelujen piirissä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että palkkiokorotus on tärkeää pitää kohtuullisena. On hyvä, että palkkion perusmaksun tuloajaa ehdotuksen mukaisesti nostettaisiin, jolla kohtuullistettaisiin korotuksen vaikutuksia pienituloisiin ja vähävaraisiin.

#### **Vaikutukset toimeentulotukeen**

Holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 44 §:n 3 ja 4 momentissa on säännökset niistä tulo- ja varallisuusrajoista, joita pienemmillä tuloilla ja varallisuudella päämieheltä ei voida periä palkkiota lainkaan. Tulo- ja varallisuusrajat muuttuvat toimeentulotuen perusosaa vastaavasti. Taso tarkastetaan vuosittain kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitetulla kansaneläkeindeksillä. Tällä on vaikutusta erityisesti niihin, joilla tulot ovat pienet ja omaisuutta vain vähän. Vuoden 2023 tasossa tulojen alaraja on 6661,32 euroa. Tästä perusosaan sidotusta

minimitasosta huolimatta käytännössä pienituloisille edunvalvottaville määrätään palkkiomaksuja ja niihin joudutaan myöntämään täydentävää toimeentulotukea säännönmukaisesti hyvinvointialueilta. Toimeentulotukea myönnettäessä huomioidaan muitakin menoja kuin vain perusosa. Vain perusosan huomioiva minimitaso jättää kokonaan arvioimatta asumiskuluihin menevän osuuden tai muita yksilöllisesti arvioitavia välttämättömiä kuluja, joita kuitenkin myös edunvalvottavilla varsin usein on. Tilastotarkastelussa on havaittu, että toimeentulotukea joudutaan keskimäärin myöntämään tilanteissa, joissa yksinasuvan nettotulot ovat noin 1 070 euroa kuukaudessa, pääkaupunkiseudulla noin 1170 euroa kuukaudessa. Jos haluttaisiin välttää tarve myöntää toimeentulotukea edunvalvontapalkkioon, olisi edunvalvontapalkkion määräämisen tuloalarajaa syytä nostaa tai luopua maksusta julkiselle edunvalvojalle tilanteessa, jossa palkkiomaksu tosiasiallisesti aiheuttaa toimeentulotuen tarvetta.

Muistiossa todetaan mahdolliseksi, että edunvalvojan palkkion maksun korotuksesta sekä etuuslakeihin tehtävistä muista muutoksista johtuen entistä useammalle päämiehelle olisi haettava toimentulotukea. Nykyisellään menoerä huomioidaan hyvinvointialueiden täydentävän toimeentulotuen menona, mikä tarkoittaa sitä, että toimeentulotukea haettaessa on hakemus käsiteltävänä ensin Kelassa perustoimeentulotuen osalta ja sitten siirrettävä hyvinvointialueelle käsiteltäväksi täydentävänä toimeentulotukena. Edunvalvonnan palkkiomaksujen korotus tulee siis jonkin verran lisäämään Kelan etuuskäsittelyn ja hyvinvointialueiden sosiaalihuollon työtä sekä lisäämään täydentävän toimeentulotuen menoja. Koska ei ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, kuinka moni saa täydentävää toimeentulotukea juuri edunvalvontamaksuun, ei voida myöskään tarkasti arvioida lisäkustannusta hyvinvointialueille.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että korotus edunvalvontapalkkioon tullee nostamaan hyvinvointialueen sosiaalihuollon ja Kelan työmäärää sekä täydentävän toimeentulotuen menoja jossain määrin, mutta lisäys jäänee maltilliseksi. Ministeriö kuitenkin pitäisi hyvänä mahdollisuutta jatkossa selvittää edunvalvontapalkkion perimättä jättämisen tuloajan korottamista tai mahdollisuutta jättää se perimättä, jos se aiheuttaa toimeentulotuen tarvetta. On sinänsä kannatettavaa, että palkkion perusmaksun tuloajaa nostettaisiin, kuten ehdotuksessa on tehtykin.

Vaikutukset eräiden sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuihin

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 10 c ja 10 g §:ien nojalla hyvinvointialueiden on vähennettävä pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa sekä jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa (ml. asumispalvelut, jos henkilö saa niihin jatkuvaa ja säännöllistä kotiin annettavaa palvelua) maksun määräytymisen perusteena olevista tuloista tuomioistuimen tai holhousviranomaisen hänelle määräämän edunvalvojan palkkion perusmaksu, jonka suuruudesta säädetään holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 44 §:n 5 momentin nojalla sekä edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain (648/2007) 22 §:ssä tarkoitettu valtuutetun palkkio, kuitenkin enintään edellä tarkoitettun edunvalvojan palkkion perusmaksun suuruisena.

Ehdotuksella on näin ollen välittömiä vaikutuksia asiakasmaksujen osalta edellä mainittujen pitkäaikaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen, esimerkiksi ikäihmisten sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen piirissä. Ehdotusten vaikutukset nimenomaan näiden palvelujen piirissä peruspalkkion korottamisen osalta kohdistuisivat etenkin hyvinvointialueisiin, joiden tulisi vähentää korotetut peruspalkkiot maksun määräämisen perusteena olevista tuloista. Hyvinvointialueille aiheutuisi tästä jonkin verran maksutuottojen pienenemistä sekä lisäksi hallinnollista työtä, sillä

hyvinvointialueiden tulisi huomioida muutos toiminnassaan sekä yksilökohtaisissa hallintopäätöksissä (maksupäätökset edunvalvonta-asiakkaille). Maksutuottojen vähenemisen osalta vaikutusten arvioidaan kuitenkin olevan melko vähäisiä.

Niemi Veli-Mikko  
Sosiaali- ja terveysministeriö

Kekki Marjo  
Sosiaali- ja terveysministeriö